

MARIN VOICULESCU

Sînt personalități ale căror întregitoare dimensiuni li s-au relevat în-deosebi după moarte. Cauzele sînt multiple: fie că asupra celor scrise de ele nu s-a făcut la timp o aplecare și analiză suficientă, fie că personalitățile în cauză au strălucit în alte domenii și atunci numele lor a fost legat de acele preocupări, fie că timpul cere un răgaz mai mare pentru a le cerne și discerne meritele cuvenite. Între aceste personalități se înscrie și Petru Groza.

În opinia publică românească și chiar în cea din multe țări este mai cunoscut și apreciat Petru Groza omul politic, înaintașul cu vederi progresiste, revoluționare, oratorul și militantul umanist ce dispunea de o bogată experiență politică și de o solidă pregătire în domeniul științelor juridice, al guvernării sociale. Dacă numai atît s-ar reține din ce a gîndit și izbutit militantul român și tot ar fi suficient pentru a conchide că el n-a murit și nu va putea muri de tot, spiritual vorbind.

Dînd o înaltă apreciere rolului jucat de el în viața politică a țării noastre, președintele României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu declară cu peste un deceniu în urmă: „Este cunoscut rolul important pe care dr. Petru Groza l-a jucat, de-a lungul multor decenii, în viața politică a României, atît în anii dinaintea celui de-al doilea război mondial, cît și în perioada postbelică“.

Ca mare și clarvăzătoare personalitate, bărbatul de stat, omul politic și înțeleptul Petru Groza, a adus o contribuție deosebită, apreciază președintele țării noastre, la întărirea alianței și unității de luptă a clasei muncitoare și țărănimii muncitoare pentru eliberarea de exploatare și asuprire, pentru cucerirea de drepturi și libertăți democratice; el și-a ridicat cu tărie glasul împotriva fascismului și războiului, a militat cu neînfricare în rîndul forțelor celor mai înaintate, al maselor populare organizate și conduse de Partidul Comunist Român, pentru răsturnarea guvernului de dictatură fascistă și eliberarea țării, pentru cucerirea de către poporul nostru a dreptului sacru de a-și hotărî singur destinele“. E aici un prinos de recunoștință cu totul îndreptățit, fiindcă Groza a prins pulsul revoluționar al celor necăjiți, a urmărit acest puls, i s-a dăruit în evoluția firească a celor împilați spre dreptate, spre găsirea și afirmarea de sine.

Petru Groza a îmbinat inimitabil gîndirea și efortul lui teoretic, pregătirea sa enciclopedică, am spune, cu activismul social-politic, căruia i s-a dedicat de-a lungul întregii sale vieți. Aș zice că analiza critică asupra celor scrise sau spuse în oratoria lui revoluționară ne conduce la concluzia că el a fost omul vremii sale, care a știut ce spune și a spus ce a știut.

Mai puțin sau mult mai puțin se cunoaște sau, mai corect probabil, de încă foarte puțini se cunoaște fondul aforistic al gîndirii sale. Or, ca om ce se mișca dezinvolt în cîteva limbi și culturi ca un încercat gînditor

în planul filosofiei politice și sociale, Petru Groza nu putea să ignore aforismul, maxima, cugetarea, expresia sintetică. Montesquieu avertiza: „Nu trebuie să pui oțet în scrierile tale, trebuie să pui sare“. Se pare că Groza i-a ascultat povața.

Omul politic, militantul politic a fost dublat fericit de cugetătorul, de gânditorul, de moralistul Groza. Viața lui tumultuoasă, agitată, mereu solicitantă față de propria-i persoană, l-a ținut mereu încordat și agitat în planul gândirii sale. Opera sa nu se constituie din elaborări de birou în primul rînd, ci mai degrabă, din răspunsurile prompte și practice pe care i le cerea viața, i le solicitau evenimentele, curente spirituale ale vremii sale.

Ca în cazul atîtor personalități din istoria poporului român, cugetarea și înțelepciunea lui Petru Groza se exprimă în constatări și observații subtile, în îndemnuri și sugestii în probleme cruciale cu care era confruntat poporul nostru atît în vechiul regim, care nu i-a fost deloc străin gânditorului și militantului ardelean, cît și în anii puterii populare, în al căror tumult s-a aruncat cu toate puterile: fizice și spirituale. Cu toată pasiunea și entuziasmul. El a demonstrat în practică ceea ce Balzac spunea în teorie: „A fi incapabil de entuziasm este un semn de mediocritate“.

Petru Groza era un adevărat vizionar. El vedea mai departe în istorie, prevedea mișcările, deplasările ei. Înțelegea că viitorul trebuie cucerit numai prin luptă. Intuia că lupta va cere sacrificii. Era însă convins că: „O națiune a cărei tinerime cugetă, simte, lucră, prin urmare, trăiește, va avea viitorul“. Poate aceste profetii păreau atunci utopice. Ele însă s-au convertit în adevăruri incontestabile în anii socialismului, ani de muncă înțeleaptă și rodnică de înălțare a noii orînduirii în țara noastră.

Vorbînd de misiunea tinerei generații, implicată organic în programul socialist, el atrage atenția asupra vechii ideologii pe care vremurile noi o resping, o revizuiesc. Cu înțelepciunea ce l-a caracterizat tot timpul, el observa că: „Această ideologie trebuie mereu revizuită, căci după cum leacurile vechi ale strămoșilor noștri nu se mai potrivesc tratamentelor care se aplică azi bolilor care ne bîntuiesc, tot astfel ideologia veche nu mai corespunde cerințelor noi ale vieții, care este în permanentă evoluție“. Sigur, interesează conținutul, poziția omului de stat. Interesează însă și forma, expresia ce se adresează nu savantului, nu specialistului, ci omului simplu, mării mase, omului de rînd.

Nu toți au ajuns la concluzia la care a ajuns luminatul om politic cu multe decenii în urmă, că: „Cinstea unui om nu poate fi în funcție de bunurile pe care le posedă“.

Ca martor ocular al vremii sale, Petru Groza gîndea că „Prea e mare astăzi nedreptatea, prea e mare astăzi suferința populară. Poporul vrea să iasă la lumină... Astăzi poporul își curăță arma minții de rugină“. Ce adevăruri mai clare, mai limpezi, mai mobilizatoare? Cu adevărat, poporul nostru atunci muncitori, țărani, intelectuali, cei din prima generație ce încălțau pantofi s-au năpustit în munca grea, dar curată, cinstită de reconstrucție, de renaștere plenară.

Deviza pe care o desprindea cugetătorul și omul politic atunci era limpede: „Îndrăznește și vei cuceri viitorul“. Ea, această deviză se con-

juga intim cu hotărîrea de a acționa, de a nu mai aștepta. Lucrurile nu se soluționează de la sine. O știe de secole poporul, o știu masele umilate și obidite: „Vrem, preciza Groza, o lume nouă, vrem o viață liberă, vrem să răsturnăm dușmanul poporului, nu vrem să mai așteptăm“. Și nu s-a mai așteptat. Fierul era cald, a fost bătut la timp și s-a modelat, ne-a ascultat.

Fără îndoială, nici Petru Groza nu s-a putut desprinde prea mult de epoca sa, de categoria socială din care el provenea. Concepția lui, mai ales cea din tinerețea sa, plătea încă un anume tribut unor viziuni iluministe, utopiste. Menționînd, de pildă, cele două „fețe ale modei“ precum și „cele două lumi ale societății românești“, adică „pe cei mulți de jos și pe cei puțini de sus, cu tot patrimoniul lor moral și material“, Petru Groza gîndea că: „în măsura în care cei de sus împrumută din bunurile morale de la cei de jos, devenind înțelegători ai realităților, cedînd din interesele lor materiale în favorul mulțimii muncitoare, cele două lumi precum și cele două fețe ale vieții noastre, atît de distanțate azi, se apropie de completarea talentului uman, pe care nu dorim să-l îngropăm, ci să-l ridicăm sus, animați de imaginea sfîntului echilibru...“ Este aici o ipoteză pe care istoria n-a transformat-o nici unde și nicicînd în certitudine? Cei ce au avut n-au consimțit la ce, utopic gîndea Groza, că ar putea fi posibil, Sfîntul „echilibru“ își cerea și și-a găsit o altă cale.

Mai mult realist devine dr. Petru Groza cînd mărturisește argumentat referindu-se la acele tipuri că: „pe ecranul vieții noastre publice se distinge tot mai limpede linia de hotar dintre stînga și dreapta. La stînga masele populare, adică plugari, muncitori manuali și intelectuali, fără nici o deosebire. De cealaltă parte, o minoritate beneficiară a unui sistem de exploatare capitalist, care în urma crizei permanentizate a devenit oarbă și nemilosă fără deosebire de naționalitate“. Din aceste opinii neconsonante rezultă că însăși concepția sa se află într-un proces de cristalizare, de delimitare.

În spiritul filosofiei sale sociale, al moralei sociale, el le amintește semenilor săi, precum mării cugetători de la noi sau de aiurea că: „Drumul vieții unui om este lung, acela al vieții unui popor este veșnic. Asemenea oamenilor, popoarele trebuie să se oprească din cînd în cînd pe drumul veșniciei lor, să privească în urmă, să tragă învățăminte din greșelile comise și să gîndească asupra celor de făcut în viitor“. Popoarele ar face-o, chiar o fac. Guvernele unora dintre ele rămîn surde adeseori. Prin „vene“ acestor guverne nu mai curge sînge, ele se osifică, se anihilează.

Oricum există greșeli și greșeli. Unele iertabile, altele impardonabile. Pe cele dădătoare de război, ostile păcii, unei păci creatoare le consideră autorul lucrării *In umbra celulei* ca fiind cele mai nocive pentru Om, pentru Umanitate. În acest spirit, el crede că: „în pornirea noastră spre această pace creatoare, spre dragoste, noi sîntem gata să ne și luptăm contra celor care vor să semene ura, învrăjbiră între neamuri, oameni și popoare“. Acestei hotărîri îi adaugă una și mai lămuritoare: „Noi nu trebuie să fim oameni răi, noi nu trebuie să păstrăm nimănui gînd rău. Noi nu dorim decît pace — pace creatoare. Noi nu dorim decît dragostea între oameni... pace între toate țările, mai ales între țările vecine“. Nu

sînt aceste constante ale poporului nostru din toate timpurile nu sînt ele coordonatele esențiale și ale politicii promovate de partidul nostru, de doctrina Ceaușescu și în această epocă atît de încercată, de frămîntată, așa cum se precizează în istoricul Raport prezentat la cel de al XIII-lea Congres al partidului nostru?

Viitorul de care vorbea în termenii de mai sus Petru Groza a devenit prezent pentru noi. Fiindcă el anticipa atunci că: libertatea popoarelor nu poate fi asigurată și că războiul nu poate fi înlăturat decît atunci cînd toate popoarele iubitoare de libertate sînt absolut solidare, gata să intre toate în luptă, cînd această libertate este amenințată oriunde pe acest pămînt“. El însă rămîne optimist, respectînd parcă îndemnul lui Tonitza: „Nu pierde nădejdea în triumful nădejzii și al păcii“. Ce am putea reproșa, corecta, adăuga la acest capitol actual și de perspectivă în politica statului nostru, a atîtor state iubitoare de pace, de progres, de libertate? Poate doar convingerea lui Ernest Renan: „Viața n-are preț decît prin devotamentul pentru adevăr și bine“.

Deși într-o tentă oarecum iluministă, prin care se minimalizează sau se ignoră factorul economic, material, Groza are dreptate totuși să considere că: „Popoarele, ridicate prin educație și cultură vor ajunge în situația de a refuza să mai stea în slujba intereselor străine; ele nu vor pune mina pe unealtă decît pentru a crea, și pe armă decît pentru a-și apăra drepturile, libertățile și interesele în contra dușmanilor dinăuntru și din afară“. În adevăr, e bine știut că între forță și rațiune, poporul nostru a înclinat și înclină pentru rațiune, pentru dialog, pentru interferența ideilor, atît cît poate fi evitată încrucișarea săbiilor.

Învățînd din istorie, din viața dacilor, ce au constituit, cum amintește cu mindrie Petru Groza, „rădăcinile noastre istorice“, el conchide că: „Cine calcă alături se pierde, fiindcă procesul de dezvoltare al istoriei este mai tare, mai puternic decît orice i se pune în cale“.

Preocupările cunoscutului și popularului om de stat au fost dintre cele mai diverse. Reflecțiile sale îi sintetizează experiența sa largă în variate domenii. Ele pot fi revendicate de filosofie ori psihologie, de morală ori gîndirea juridică. Toate sînt marcate de optimismul său robust. Gîndul la el curge logic și convingător. Citim în acest sens: „Credința că suntem pe cale bună ne imunizează față de orice umilințe, față de orice suferințe trupești și sufletești. Astfel, ele ar fi groaznic de suportat și gîndul că sîntem greșiți ar dărîma orice voință, ar stinge orice scînteie de viață, în noi“. În adevăr, pentru el aceasta nu a fost o simplă maximă de ordin moral, a fost axa în jurul căreia au gravitat gîndurile și faptele, acțiunile sale.

Viziunea gînditorului aruncat mereu în viltoarea luptei este una profundă, dialectică. Numai în acest temei poate el ajunge la concluzia — forță: „Oamenii mari, cu forțe sufletești excepționale, dozați cu un curaj aproape suprauman, au putut accelera sau întîrzia acest proces al dezvoltării structurale a societății omenеști — și tocmai aici rezidă criteriul valorilor istorice: după cum s-au găsit pe linia destinului omenirii și a poporului lor, sau au călcat alături întîrziind procesul de dezvoltare“. Deci, concordanța gîndirii și acțiunii lor cu legitățile dezvoltării, ale pro-

gresului era apreciată a fi condiția sine qua non a însăși izbînzii personalității lor.

Caracterizări ale eroului au încercat mulți moralști ai lumii. Unii au izbutit mai mult decît alții. Îl înscrîm printre ei și pe Petru Groza căci ne asigură el: „Erou este omul în măsura în care, cercetînd realitățile, fenomenele vieții colective, în interdependența lor, le analizează, trage concluzii care se impun obiectiv, primește aceste concluzii și se adaptează lor, chiar și în cazul cînd ele se contrazic sau dărîmă interesele lui particulare, familiare sau de clasă“.

Ca mare înțelept al neamului nostru, ca scrupulos cunoscător al psihologiei, al caracterului omului, cu meritele și minusurile lui, Petru Groza opinează: „Omul trebuie să rămînă același la bine și la rău: să nu se piardă în sferile înbuibării și mîndriei cînd norocul îi suride, să nu se lase doborît sufletește, cînd acesta — capricios cum este — pare a-l părăsi“. Și de această dată, autorul probează o substanțială doză de optimism cînd crede că cei din prima categorie ar putea să facă și altfel, adică așa cum sugerează el. Nici aici, nu totul poate fi pus pe caracter, pe buna sau reaua credință. Nu negăm însă excepțiile. Printre acestea, fără dubii, se înscrie și exemplul său.

Dintre cugetările sale cele mai percutante, mai pline de patos, mai ardente, rămîn cele privitoare la patrie, patriotism, la țara plină de doruri, de legende, de istorie. Mărturia lui și-o exprimă în cîteva cuvinte: „Eu sînt legat de glia țării“. În peste o jumătate de secol nu a dezmințit nimic din crezul său. El dorea ca: „în această țară fiecare să-i aibă lucrul său, iar răsplata să fie în raport cu munca prestată“.

Dintr-o mărturisire mai completă, aflăm că dorința lui era să-și vadă țara sa ca una „în care marea mulțime a păturii muncitoare să nu mai fie amenințată să piară de foame, în timp ce o mică minoritate de beneficiari trîndavi să acumuleze averi, fără muncă“. În cazul său, decisiv a fost faptul că nu numai a vrut, dar s-a alăturat înfăptuirii acestui crez.

Era conștient și mîndru de obîrșia sa. O reamintea cu plăcere și satisfacție de cîte ori avea prilejul: „Nu uitați că eu sînt dac; trăiesc din moși-strămoși, pe malul Streiului, care izvorăște la umbra zidurilor Sarmizegetusei. Pornirea de a fi prezent la toate cotiturile pe drumul zbuciumat al acestui neam mi-e înăscut. Sînt un om politic și voi rămîne. Fiecare strop de sînge din mine mă îndrumă spre datorie, îmi strigă să nu mă supun fatalității, să nu fiu bicisnic“.

Mai în ironic, mai cu dispreț, Groza spunea: „Am angajat un detectiv pe cont propriu, care îmi supraveghează gîndurile și acțiunile: conștiința mea dădică. Ea nu poate fi înlocuită, spunea el reprezentanților vechiului regim, de toți jandarmii dumneavoastră“. „Detectivul“ său a fost exemplar, l-a slujit credincios și pe timp de soare, atît cît a fost, cît și pe timpuri mai vitrege, și au fost destule.

Petru Groza era convins că „poporul are dragoste pentru trecutul lui, el își cultivă obiceiurile, își păstrează tradițiile, cu dîrzenie, care întrec dîrzenia altor popoare pe linia păstrării acestei tradiții, dar el mereu este frămîntat de ideea că aceasta nu ajunge și că, pe lîngă aceasta, el trebuie să-și croiască o viață mai bună materială pentru zilele pe care le trăiește pe acest pămînt și nu în amintirea trecutului îndepărtat“. E nu numai o

convingere logică, necesară, întemeiată ci, totodată, o înaltă bucurie, o plăcută constatare, un însemn al satisfacției de a aparține acestui popor, de a fi copărtaș la strădanile și izbînzile sale.

Receptivitatea și clarviziunea față de „lumea nouă“ l-au capacitat cu tot elanul de care era în stare, și era, la înlăturarea vechilor rînduiri sociale-economice și la întronarea treptată a celor noi. Așadar, spre deosebire de atîția alții din generația sa, din categoria sa socială care s-au dovedit inerti sau ostili viitorului noii orînduiri, Petru Groza n-a ezitat ci, lucid, s-a dăruit revoluției, devenirii.

„Pe plan istoric au rămas numai masele“. Iată o concluzie care nu lasă loc eventualelor îndoieli în ce privește poziția sa, opinia sa, conștiința sa. Adresîndu-se tocmai unor asemenea mase în anii fierbinți de după cucerirea puterii politice, el declara rîspicat: „Voința noastră trebuie respectată, căci voința poporului este voința supremă“. Amintindu-ni-l în parte pe Rousseau, el încerca să legitimizeze rațiunea luptei celor de jos, a maselor obidite.

„Lupta voastră, spunea el într-o mobilizatoare cuvîntare, este fără sînge, căci voi nu folosiți drept arme nici sabia lui Decebal, nici lăncile străbunilor voștri Horea, Cloșca și Crișan, nici tunurile de cireș ale lui Avram Iancu, mari antecesorii în mișcările noastre revoluționare. Veți scoate acum arma minții voastre, care, dacă a fost poate prinsă de rugină în timpuri de demagogie, uitată de bețiile electorale, lucește acum prin focul pătaniilor voastre. Lozinca este pacea și legalitatea“. Focul pătaniilor — iată cît Everest de gîndire, de adevăr, de istorie pot exprima două cuvinte. Metafora este inegalabilă, fiindcă fondul ei e incontestabil. Mărturia sa parcă ne amintește spusele lui Voltaire: „Toate popoarele și-au scris istoria atunci cînd au putut să scrie“.

Apelul la istorie, la istoria noastră îndeosebi, este omniprezent în majoritatea reflecțiilor sale. În logica sa, faptul se explică simplu, căci, zice el: „Istoria ne învață... îndeosebi pe aceste meleaguri ale lui Decebal, Corvinilor Hunedoarei, iar noi știm din pătaniile noastre, ale părinților și strămoșilor noștri, Horia, Cloșca și Crișan, Avram Iancu, că această voce este adesea înăbușită de viclenia celor puțini, care exploatează munca celor mulți. Fiindcă dacă judecata colectivă ar străbate, mulți trîntori ar pieri“. Nu erau de vină, desigur, numai viclenia, numai caracterele, sau nu ele în primul rînd, erau pozițiile economice, politice, sociale diferite, dar să afirmi cît afirma Groza atunci era o dovadă de luciditate și îndrăzneală care nu au stat la îndemîna multora.

Împotriva numeroaselor vociferări, controverse, privitoare la știința și națiunea română, la legitimitatea suveranității ei, originalul om politic declara categoric: „Sîntem națiune înjghebată, fapt istoric ce nu mai are nevoie să fie purtat în parada demagogiei ieftine. Cele două cuvinte, național și patriotic, au devenit atît de comune, încît am sentimentul că un om conștient și demn înconjură acest loc comun și banal“. Nu știu cîți l-au înconjurat. Nu mă îndoiesc însă că mulți foarte mulți militanți progresiști, revoluționari au făcut-o. Se pare că gînditorul român a priceput pe deplin avertismentul lui Condillac: „Servitutea, mormînt al națiunilor“.

Pornind de la postulatul că: „Fiecare popor nu poate fi cîrmuit decît de proprii săi fii“, perspicacele om politic și, deopotrivă, teoreticianul

Petru Groza conchidea cu decenii în urmă: „Noi sîntem un popor mic, dar vrem să avem și noi locul nostru sub soare, să trăim în țara noastră“. Erau, sînt cerințe legitime, firești ale fiecărui popor, erau, sînt cuceriri istorice adeseori pătate cu sînge ale poporului român. Locul nostru sub soare, locul nostru în libertate. Nu se confundă acest ideal cu cele formulate în *Neranțula* de către Panait Istrati: „Un singur an trăit în libertate prețuiește mai mult decît o viață de robie“. Sau „Pentru omul liber tot ce nu e libertate e moarte, dar o moarte fără sfîrșit“?

În spiritul marilor tradiții de independență și suveranitate ale poporului nostru, cărturarul și militantul român, reamintește că: „Fiecare popor nu poate fi cîrmuit decît de proprii săi fii că: „Noi trebuie să fim cu ochii mereu spre acest popor. El ne-a ridicat unde sîntem. Noi avem mari îndatoriri și mari sarcini față de el. Să ținem mereu contactul cu el, fiindcă așa prindem mereu noi puteri. Să plecăm urechea la toate revendicările lui de fiecare zi, la toate amănunțele acestor revendicări, cercetînd ce putem face“. Este o exigență legitimă în raport cu trecutul și în aceeași măsură, în raport cu viitorul.

Convîngerea lui Groza era că: „Astfel, pășind mereu, mereu alături de poporul acestei țări, nu vom greși, astfel, noi vom duce lupta la marea biruință, la marea victorie a ideii democratice, la libertatea poporului, la munca pașnică și rodnică, la asigurarea independenței naționale“. Da. E greu de presupus că popoarele greșesc mult, mai degrabă ele sînt clemente, iertătoare. Dar nu la infinit. Ele se corectează din mers. A fi în priză cu poporul tău înseamnă a fi priză cu istoria țării tale.

Adresîndu-se înflăcărat tineretului, el îl îndemna să construiască din temelii noua țară, adică „o nouă țară, cu multă dreptate socială, cu pace, cu dorința de a adînci tot ce este cultură, tot ceea ce este frumos...“. Conștient că: „Începutul este greu“ Groza atenționa: „Trebuie să avem hotărîrea și curajul să ținem pas cu vremea, dacă nu chiar să facem un pas înaintea vremii“. Chipul țării pe care o dorea el, a apucat să-l vadă numai în parte. Păcat! Nu l-ar fi dezamăgit. Dimpotrivă, l-ar fi liniștit, probîndu-i că nimic n-a fost în zadar.

Nu l-ar fi dezamăgit prezentul patriei noastre care a fost și idealul de luptă al său. Groza era parcă atras de istorie cu forțe magnetice. A iubit-o și a intrat în ea. A rămas ca o figură luminoasă și luministă. Nu întîmplător, președintele țării noastre tovarășul Nicolae Ceaușescu apreciază că: „În amintirea poporului nostru, dr. Petru Groza va rămîne ca o luminoasă figură de luptător înflăcărat pentru libertatea, progresul și înflorirea patriei, pentru întărirea prieteniei și alianței cu țările socialiste, pentru pace și colaborare cu toate națiunile lumii“.

DR. PETRU GROZA — A VISIONARY POLITICAL THINKER

Abstract

In the Romanian public opinion as well as in that of many other countries Petru Groza is better known and appreciated as the political man, the forerunner with progressive revolutionary views, the orator and humanist militant who possessed a wide political experience and a thorough training in the field of legal sciences and social governing. If this were all we retained from the Romanian

militant's thinking and achievements it would be conclusive to say that he is not dead and will never be completely dead spiritually.

Comrade Nicolae Ceaușescu, President of the Socialist Romania, attaching great value to the part played by Petru Groza in the political life of this country, stated more than a decade ago: 'It is known the important role that Dr. Petru Groza played, for several decades, in the political life of Romania, both before the World War II, and in the post-war years.

As a great and far-seeing personality, Petru Groza, the state man, the political man and the man of wisdom made an outstanding contribution, estimates the President of our country, to the strengthening of the alliance and unity of the working class and peasantry in their struggle against exploitation and oppression, for democratic rights and liberties; he also raised his voice firmly against fascism and war, militated with courage, alongside the most progressive forces, the popular masses organized and led by the Romanian Communist Party, for the overthrowing of the fascist dictatorship government and the liberation of the country, for the gaining by the Romanian people of the right to decide its own fate alone'. There is a tribute of gratefulness here, for Groza felt the revolutionary pulse of the depressed, followed it and devoted himself to it in the normal evolution of the oppressed towards justice, towards self-discovery and assertion.